

KUBA nap

(trinidad, 02.08, hétfő) hajnalok hajnalán kelünk, a *kóma csattogó szekerén* jutunk el a buszpályaudvarra, azaz taxival, 8 cucért (7,2 euro, egy állami alkalmazott tíznapos bére, durván), rendben. az utat végigbóbiskoltam. néha-néha, amikor megállt az egyébként jó állapotú kínai gyártmányú busz, elszívtunk egy cigit. valóban igaz az, amit mondanak kubáról, tudniillik, hogy az autópályán minden közlekedik, ami nem motorcsónak. bár már a végén azon sem lepődtem volna meg. föl-fölriadván, hol egy biciklist látok szembejönni a forgalomnak, házi eszkábálású utánfutóval, hol egy lovas vágatát a négysávós, kihalt autópályán, hol egy sajt- vagy guayanasajt árus ugrik az útra portékáját reklámozva, hol valami ismeretlen eredetű jármű, ami úgy néz ki, mintha egy tricikli és a traktor keresztezése lenne. ha salvador dali lennék, megfesteném a *néptelen autópályán, kerekese fűrdőkáddal száguld a trópusi gyümölcsökkel alig takart meztelen szűz* című képet.

egyszer lassított mellettünk egy motoros rendőr, azt hittük, megállítja a buszt, ellenőrzés lesz, büntetés. de nem. a vezető is csökkentette a sebességet, eltrécselték vagy negyed órát, aztán ment ki-ki a dolgára. hétórás út után érkezünk meg trinidadba, ennyi kellett a kö-

zel háromszáz kilométerhez. kikászálódunk a buszból, keresni próbálunk valami információt, de az nincs. ahogy elindulunk a buszállomásra, három visítózó nő kínál nekünk azonnal szobát. mila egy mulatt nőt választ, akivel, mint mondja utólag, mára buszban ülve összeakadt a tekintete. két percre lakik, közli. kettő sincs, pont az állomás mellett áll a háza. megnézzük a szobákat, mindegyikben hatalmas tükör, törölköző-origamik, francia ágy, szekrény. az utcai szobát, választjuk, ahol nyitható az hatalmas, rácsos ablak, mert mila fullad, ha nincs elég friss levegő.

a főutcán mintha egy modernkori westernfilmben statisztálnánk. mobiltelefonos lovas cowboyok között térfegünk, csak itt gaucho a nevük. délutáni pina coladák. séta. séta. séta. fényképezkedés a plaza mayoron. kicsit kijebb a szorosan vett belvárostól egy építkezésbe botlunk. mintha egy *carpentier*-novellába csöppentünk volna, mondom milának. *a tetőcserepek már nem voltak a helyükön, s égetett agyagmozaikjuk ellepte az udvar holt követét. az emberek csákánnyal bontották a falazás köveit, azután deszkacsatornákon lezúdították a földre, mész- és gipszporfelhőt kavarva. a foghíja falmaradványok fölött – titokzatoságuktól megfosztva – sorra bukkantak elő a sima, ovális és négyszögű mennyezetek, párkányok, girlandok, fogazatok, oszlopfők és tapétadarabok, melyek úgy csüngtek alá, mint a vedlő kigyó elhagyott bőre.*

vajon teljesen lebontják vagy fölújítják?, kérdezzük egymást. hármat találhatunk. talpalunk tovább, kezdünk éhesek lenni, de nincs kedvünk még enni, beülünk egy pina coladára, ez mindig segít. mila előhúz hátizsákjából egy útikönyvet és hangosan olvasni kezdi: az egész város a gyarmati időköt idézi. trinidad város kuba déli partvidékén a sancti spíritus tartományban. lakosainak száma a 2002-es népszámláláskor 41 293 volt. a várost diego velázquez de cuéllar spanyol konkvisztádor alapította 1513-ban *villa de la santísima trinidad* (a legszentebb szentháromság városa) néven. hernán cortés innen indult arra az expedícióra, amely mexikó felfedezéséhez vezetett. a XVI. és XVIII. század között a dohány, cukor és szarvasmarha tenyésztés gazdaggá tette a várost, amelyet ugyan háromszor is kifosztottak a kalózok, de nem tudták tönkretenni. a XIX. század közepéig trinidad a cukor egyik legjelentősebb fellegvára volt kubában. a rabszolgafelkelések és a cukorgyártás általános visszaesése, amelyet az európai cukorrépa termesztés bevezetése okozott, véget vetettek a város fénykorának. csak az 1950-es években következett ismét egy fellendülés a cienfuegos és sancti spíritus közötti út kiépítésével. az 1960-as években a várostól néhány kilométerre északra fekvő escambray-hegység (*sierra de escambray*) volt a castro-ellenes „ellenforradalmi” csapatok búvóhelye. 1988 óta trinidad városa a világörökség része, a húsz kilométerre található los ingenios-völgygel együtt.

trinidad gyarmati házaira a vörös terrakotta tető a jellemző. a házakat pasztellszínekre festették, eltérő színnel hangsúlyozva a faszerkezeti elemeket. a nagy főkapun általában egy kisebb bejárati ajtó található. ellentétben a hasonló korú havannai épületekkel, az ajtó általában közvetlenül a lakótérbe nyílik, nem pedig valamilyen előtérbe. az ablakokon nincs üveg, helyette *barrotes*, azaz vékony farudak engedik be a levegőt és nem utolsó sorban a betörőktől is véd. a házakat általában egy kis belső udvar köré építették.

mila nagyon erotikusan ejti ki a spanyol szavakat. ücsörgünk még egy picit, elszívunk néhány cigarettát, fizetünk, és lófrálunk tovább. egy rongyos öregember botorkál el mellet-

tünk, göncei fölismerhetetlen egyenruháról regélnek az eltűnt idők nyomában. traktor-gumiból készített, lukas bocskorszerűséget visel. botját olykor a magasba emeli, és érthetetlen szavakat kiáltozik a kilátástalan kék ég felé. szájában kialudt szivardarabka csüng, sűrű, bozontos, ősz szakállából kenyérmorzsák menekülnek a napfényre. mellét kiténtetések és jelvények páncélja védi. szegény, súgja felém mila. majd hozzát teszi, együtt valamit, mert rácseszünk. keresünk egy lakásétermet. paladar, így hívják. a szovjetunió összeomlásával a kubaiak az éhínség határára jutottak. a havannaiak már az állatkerti pávákat is fölfalták, a rezsim ezért kénytelen-kelletlen engedett. valamilyen szinten legalizálta a napjainkban paladar néven futó lakásétermeket. az elnevezést egy, a kilencvenes évek elején kubában is sugárzott brazil szappanoperából kölcsönözték. paladar volt annak az étteremláncnak a neve, amelyet a főhősnő irányított. egyesek szerint kuba a gerillafőzés szülőhazája, mások szerint kína. minden esetre ha kína, ha kuba, a komcsik generálták, a szemfüles nép meg így állt ellen.

megtalál minket mama clara verandája. beülünk, cristal sört rendelünk (sajnos csak három decis kiszereelésben árulják, de lehet, hogy jobb így), majd langusztát garnélával, rizzsel, sült banánnal és egy vegyes salátát. jól hangzik. a sült banán nagy csalódás, íze, akár a forgácsé, a saláta uborkából és paradicsomból áll, tetején, díszítésként, egy marék konzerv zöldbab. a rizst szétfőzte a szakács, a languszt és a garnéla egészen jó lenne, ha megfűszertözték volna valamilyen forró fűszerteknöben (babérlevél, petrezselyem, fokhagyma, bors, rozmaryn, csak a példa kedvéért), de úgy tűnik, még a sót is sajnálták tőle, hogy a fokhagymaszószról már álmodni sem merjek. kubában a fűszereket ritkán teszik ki automatikusan az asztalra, közelharcot kell vívni értük. szerzek borsot (pimienta), sót (sal), sőt még valamiféle spanyol paprikaszószot is, amire mama clara levegőt kapkodva mutatja, az nagyon csíp. nem bírom az erőset, de ezt alig érzem. talán még columbusnak

készítették, és elhagyta mára az ereje, mondom milának. ezekkel az állagjavítókkal fölfegyverkezve korrigálok valamicskét a mélyhűtőben kissé továbbtárolt rákfélék és a köretek állagán. de ne panaszkodjak, végül is ez volt az egyik legjobb kajaélményünk. rendelünk még két cristalt, elszívunk egy-két cigarettát, fizetünk, nem keveset, és továbbállunk.

leülünk a városháza előtti térre. rumot bontunk. öt éves havanna clubot. mellettünk egy férfi cigarettát sodor. fogytán a dohányom, azt gondoltam, tudok majd dohányt vásárolni kubában, de nem. nincs, vagy nem találtam. igen drága, szivarillatú cohibát szívok. mila megkérdi tőle, hol vette. angliából hozta. angol a csávó. szó szót követ, megkínál dohánnyal, golden virginia, amit én is szívok. megkínáljuk rummal. elmeséli, hogy szerelmi bánatból utazik. elhagyta a csaja. míg fiatal, addig távoli országokba megy, aztán majd Európában néz körül. ezt akkor mondja, amikor mila meghívja budapestre. fejlesztő mérnök. fél évet gürizik, aztán csavarog. egészségedre! cheers! fogytán a rum. mondom neki, milyen rossz lehet egy angolnak, hogy mindenki megérti. nono! mondja. ha a barátjával kocsmáznak, olyan angolt beszélnek, amelyet london más kerületeiben sem értenek, nemhogy máshol a világban. tényleg, jut eszembe. csak londonban van vagy húsz-harminc-féle nyelvjárás. olvastam valahol. mila megjegyzi, milyen jó, hogy már egy órája beszélgetünk, és senki nem akart eladni semmit. elfogy a rum.

menjünk, igyunk meg valamit! pina colada, pina colada, cuba libre, mojito. meghív, visszahívjuk. mila elmeséli neki Magyarország egész történelmét, dióhéjban, tömören, ahogy ezt kevesen tudnák, ez mila egyik (újságírói?) erénye. így is eltartott vagy két órát. nehéz egy brittel megértetni egy gyarmatbirodalom fővárosában, hogy noha mindkettőnknek magyar az anyanyelve, egyikünk jugoszláviában született, másikunk meg Romániában. ha már érdekelte, miért ne?, mondta később, tudod, mi vagyunk bosszú trianonért. és szájon csókol. hazafelé menet jut eszünkbe, hogy azért valami vacsorát keríthettünk volna. vonít a hasunkban a szénsav meg a rum. *a szerelem azzal az örömmel született, hogy láthatjuk egymást, azzal a szükségszerűséggel táplálkozik, hogy lássuk egymást, és úgy ér véget, hogy lehetetlen elválnunk*, sűgok mila fülébe egy hosé martí-idézetet, már az ágyban, amelyre kuncogás a válasz. zuhanunk kéjes ámulatba. ■ ■ ■

Boszik Péter: 1963-ban született Csantavéren (ExYu, ma Szerbia). Író, költő, műfordító. Az Ex Symposion főszerkesztője. Legutóbbi kötete: *Jelentés a Kór Házából* (Forum Újvidék, 2017). Veszprémben él.